

защото по-добре е да умре човѣкъ подѣ кръстното знамение, отколкото винаги да бѣде подозиранъ като еретикъ; а онѣзи, които упорствуватъ, да отидатъ при другия огънь“.¹ Съмнителнитѣ веднага се отправили къмъ огъня съ кръста, а Василий съ своитѣ ученици се отправили къмъ другия огънь.

На Хиподрома (днешния Атъ-Мегданъ) станало наказанието на богомилския дѣдецъ Василий. Когато се приближавалъ къмъ лобното мѣсто, той пѣлъ псаломъ 90: „Ангеломъ своимъ заповѣсти сохрани ти ся“. Императорътъ пакъ започналъ да увещава Василия да се откаже отъ своето учение, обаче тоя буденъ българинъ, за честта на своя народъ останалъ твърдъ и непоколебимъ на своето учение. Когато Василий забелязалъ всрѣдъ народа своитѣ ученици, измжчени отъ тежки страдания въ тъмницата, които, споредъ увѣреніята на императора, той смѣталъ, че благоденствуватъ, не можалъ да удържи сълзитѣ си и горко заридалъ.

Така културниятъ български водачъ презъ тежкото византийско робство, единъ гордъ духъ, въ когото народътъ е ималъ пълна вѣра, пристѣпилъ къмъ огнената клада и съ стоицизъмъ понесълъ жестокото наказание на културнитѣ варвари, за да стане предтеча на Джордано Бруно и Хусъ.

Анна Комнена съ неприкрито възхищение говори въ своитѣ хроники за саможертвата, твърдостта и самоувѣреността, съ която врачътъ Василий пристѣпилъ и се изкачилъ на жертвената клада, ако и да се стреми да оправдае по единъ особенъ начинъ жестокостта на своя баща-императоръ.² Богомилскиятъ дѣдецъ Василий е единъ отъ първитѣ богомилски апостоли, който твърдо и безъ страхъ се покачилъ на огнената клада и умрѣлъ за еманципацията на човѣка и човѣшкия разумъ, макаръ и човѣкъ на преклонна 90-годишна възраст. Тоя културенъ българинъ е далъ личенъ примѣръ на своитѣ апостоли и привърженици, съ цената на своя личенъ животъ, какъ да се борятъ и мратъ за своитѣ идеи въ борба съ византизма.

За Василий другъ нашъ авторъ пише: „Като чете човѣкъ изложението на Зигабена за хващането (по измамливъ начинъ, свойственъ на „благочестиви“ хора) на Василия, не може да не се отвори отъ ония, които казвали, че не само сж отъ Бога помазани, но сж сжщински богове. Василий, обаче, се издига твърде високо и нашитѣ симпатии сж на страната на деветдесетгодишния старецъ, който заявява съ

¹ Шмидтъ I, 13.

² Анна Комнена. Alexias, lib. XV, p. 486; Иречекъ, Ист. на бѣлг., 161.